

Bolletje eierbescuit Bescuitfabriek A.A. ter Beek N.V.

De Almelose bescuitfabriek A.A. ter Beek, algemeen bekend als “Bolletje”, naar het mannetje dat de pakken “eierbescuit” sierde, was in de vijftiger en zestiger jaren voor zijn reclame-uitingen vaste klant bij de Marten Toonder studio's. Toonder ontwierp ook het oorspronkelijk logo met het bescuit-mannetje Bolletje zoals hierboven is afgebeeld. Bolletje heeft tussen circa 1950 en 1960 zes “plakboeken” met plaatjes uitgebracht. Alle zes zijn op de een of andere manier eigenaardig.

De eerste drie albums die Bolletje uitbrengt hebben zogenaamde “decalco” of “transfer” plaatjes, die ook bij sommige merken kauwgum zaten. Ze bestaan uit een waternavast papiertje waarop een afbeelding is aangebracht die in water kleverig wordt en zo op het blad in het boek geplakt kan worden, waarna het papiertje eraf getrokken wordt. Dit is de voorloper van de stickerplaatjes. Bijzonder aan deze afbeeldingen is, dat ze niet gebonden zijn aan de rechtehoekige buitenomtrek; de afbeelding kan beperkt blijven tot alleen de tekening zonder achtergrond. Een groot nadeel is echter, dat de plaatjes lang kleverig blijven en zo gemakkelijk ook aan de tegenoverliggend bladzijde vastplakken; als de pagina's dan losgetrokken worden beschadigt het plaatje aanzienlijk of het laat zelfs helemaal los. Complete boekjes met weinig beschadigingen zijn daardoor zeldzaam.

Aanvankelijk lijkt het er op dat Bolletje de weg van Miss Blanche (Vittoria) wil volgen. Rond 1950 brengt het bedrijf *Wereldvoetbalalbum no. 1* uit, een eigenaardig langwerpige boekje met geniete stijve kapt met 120 voetbalfoto's. Er verschijnen echter geen volgende voetbalalbums.

Bolletje gaat nu in zee met de grossier in stripverhalen Marten Toonder, die reclamestrips met plakplaatjes heeft gemaakt voor De Spar, Van Nelle en Hooimeijer, en jeugdalbuns voor Smith en Quaker. Toonder maakt twee plakboekjes met transferplaatjes voor Bolletje. Dit zijn kinder verhalen zoals “Het toverkruide” van Smith, in de vorm van een oblong boekje met tekst in twee kolommen met plaatjes in de tekst zoals de “Tom Poes” van Quaker. Bolletje noemt deze plaatjes in dagbladadvertenties “Amerikaanse Technicolor plakplaatjes”.

In mei 1952 verscheen het eerste plakboek met 100 transferplaatjes, *De Vreemde Vondeling*. Daarna verscheen een leesboek van Marten Toonder, *Plofhaasje en Slofhaasje*, met daarbij een bordspel waarop 8 van deze transferplaatjes geplakt moesten worden. Dit werd in het voorjaar van 1954 gevolgd door een album, *De wedstrijd*, met dezelfde hoofdrolspelers Plofhaasje en Slofhaasje, met 100 transferplaatjes waaronder de 8 van het spelbord.

Advertentie met de “Amerikaanse Technicolor plakplaatjes” op 19 mei 1952, voor het album “De vreemde vondeling” dat niet met name genoemd wordt.

Hoe Fiks, de hond, nog juist het kuiken uit de klauwen van RAP, de vos, weet te redden, ziet U afgebeeld op de wonderlijk mooie Amerikaanse Technicolor plakplaatjes, die in elke rol Bolletje bescuit zijn verpakt.

BOLLETJE
goudgele
EIERBESCHUIT

Alleen bij de bakker!

Technicolor was nieuw en Amerikaans, maar deze transferplaatjes die vroeger decalco's genoemd werden waren dat zeker niet. Ze werden al rond 1870 te koop aangeboden. Uitgeverij van Alphen gaf in de twintiger jaren een reeks "Decalcomanie-albums" met grote decalco's uit.

In 1956 sluit Bolletje zich aan bij de acties rond het 25-jarig jubileum van het Verbond voor Veilig Verkeer, die leiden tot een ris van veilig verkeer prentenboekjes en plakboekjes (m.n. Victrix pudding, de Spar kruideniers en Friesche Vlag melkproducten). De plakboeken van Victrix en de Spar gaan gepaard met een wedstrijd voor de jeugd. Ook Bolletje organiseert een "Veilig Verkeersprijsvraag", waaraan naar eigen zeggen "honderdduizenden jongens en meisjes vol enthousiasme hebben mee gedaan". Daarbij horen 60 dunne schetsplaatjes die bij de beschuit verpakt worden. Maar beschuit eten is niet noodzakelijk om mee te kunnen doen, want de plaatjes worden ook afgebeeld op affiches die worden aangeplakt en op de scholen verspreid.

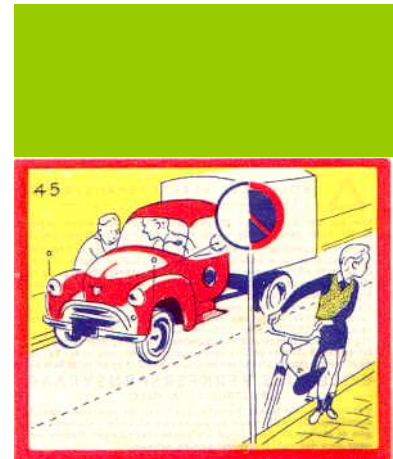
Vervolgens wordt een plakboekje uitgebracht, *Geïllustreerde verkeerslessen voor de jeugd*, waarin volgens de brief aan de inzenders van de wedstrijd van de laatste maand die het boekje gratis toegestuurd krijgen, de plaatjes ingeplakt kunnen worden. In werkelijkheid worden echter 90 nieuwe plaatjes uitgebracht met dezelfde afbeeldingen, maar uitgebreid tot ronde plaatjes passend bij de beschuit met een leerzame tekstopdruk samengesteld door het Verbond voor Veilig Verkeer. Als extraatje is op elke pagina een leerzaam versje van Clinge Doorenbos afgedrukt. Het wordt wel aangeraden om eerst de 90 nummers in het boekje te schrijven, want die is de drukker vergeten.

In 1957 komt Bolletje met een nieuw soort plakboek, het *Vacantiealbum*. Dit is een langwerpige boekje met 96 topografische plaatjes, die uit de beschuitpakken geknipt worden, met korte beschrijvingen.

Bolletje schijnt vastbesloten te zijn om alleen nog maar eigenaardige plakboeken te maken, want het volgende en laatste is een tekstloos boekje *Plaatjesplakboek voor vogels en oldtimers*, een niet echt voor de hand liggende combinatie. Hierin kunnen 32 plaatjes van "heel mooie vogels" en 32 auto-plaatjes, "van die ontzettend leuke grapkarren, met riemen en grote lampen", geplakt worden.

Daarna verschijnen er geen plakboeken meer.

BOLLETJES VERKEERSPRIJSVRAAG
In samenwerking met het Verbond voor Veilig Verkeer

Win één der 5 fietsen - 40 polshorloges en 2000 andere prijzen die tot nader aankondiging iedere maand beschikbaar worden gesteld

1a) Iedere inzending moet bestaan uit een omschrijving van 5 verschillende fouten voorkomende op onze Verkeersplaatjes. Voor de controle en de snelle afhandeling is het voor ons het gemakkelijkste dat je de vijf plaatjes die bij de omschrijving horen, instuurt en de fouten daarop aangekruist, doch noodzakelijk is dit niet, wanneer je de nummers van de plaatjes vermeldt. Deze genummerde plaatjes zijn op de reclamezuilen in geheel Nederland aangebracht en op alle lagere scholen verspreid. IEDEREEN KAN DUS MEEDOEN.

1b) Voorbeeld: Omschrijf 5 verschillende fouten, voeg daar eventueel de betreffende 5 plaatjes bij. Zie vetgedrukte omschrijving onder 1a. Doe dit in een enveloppe, plak er een postzegel van 10 ct op en zendt hem aan

BOLLETJES VERKEERSPRIJSVRAAG
POSTBUS 6 - ALMELO

Vermeldt in de linker benedenhoek aan de voorside van de enveloppe duidelijk naam en adres van afzender, afzender jongen of meisje en de leeftijd. De juiste inzendingen dingen mee naar een der vele bovengenoemde prijzen.

BOLL01

Wereldvoetbalalbum no. 1

Bolletje wereldvoetbalalbum no. 1, 195?

5 bladen voor het opplakken van 120 transferplaatjes.

Kenmerken

Dit langgerekte boekje van 23,5 x 11 cm bestaat inclusief de kaften uit 7 kartonnen bladen gebundeld met twee nietjes door de platten. Over de rug is een kunststof tape geplakt die de nieten afschermt. Op de binnenkant van voor- en achterplat staat uitleg.

Op elk van de 10 binnenpagina's staan 12 aaneengesloten inplakhokjes waarin de fotoplaatjes van een heel voetbalelftal plus een reserve geplakt kunnen worden.

De plaatjes zijn slechts 35 x 45 mm groot. Op elk plaatje staat het fotoportret van een speler met eronder de naam en het land, en rechtsboven in de afbeelding de vlag van het land.

Een van de zeldzame plaatjes die wel heel in het album terecht gekomen zijn: de braziliaanse speler Vavá.

Inhoud

De summiere inleiding begint met de kop "De foto's van al deze spelers zijn echt".

"Er is ruim een jaar nodig geweest om deze foto's bij elkaar te krijgen. Dit is het eerste album met de nationale elftallen van 10 landen. Na deze serie komen opnieuw 10 landen, zodat U dus na enige tijd de nationale elftallen van alle landen ter wereld welke 'n nationaal elftal hebben in Uw bezit zult kunnen krijgen." Deze belofte heeft Bolletje niet waargemaakt; er is geen volgend deel meer verschenen. Waarschijnlijk was het verkrijgen van de foto's in het pre-digitale tijdperk een te grote opgave.

De 10 landen die in dit boekje opgenomen zijn, zijn:

- Hongarije
- Uruguay
- Brazilië
- Joegoslavië
- Rusland
- Frankrijk
- België
- West Duitsland
- Engeland
- Nederland

Op de achterkant zijn de vlaggen van de 10 opgenomen landen afgebeeld.

BOLL02

De Vreemde Vondeling

„De Vreemde Vondeling” werd samengesteld door de Marten Toonder Studio's te Amsterdam en uitgegeven door Bolletje Eierbeschuit. (mei 1952)

32 genummerde pagina's inclusief titelblad, met 100 afweekplaatjes om over te brengen op de tekstpagina's.

Kenmerken

Ingenaaid oblong boekje (26 x 19 cm) met kartonnen kaft. Op de achterzijde is een grote illustratie met de dieren uit het verhaal afgebeeld.

Zoals de meeste uitgaven van de Toonder studio's is het ongesigneerd.

Het boekje is in 5 hoofdstukken verdeeld met een grote koptekening en titel. Verder zijn er veel kleine tekeningen in de tekstkolommen opgenomen. De plaatjes zijn in de koptekeningen, in de kolommen en soms tussen de kolommen geplaatst.

Inhoud

De vondeling in dit verhaal is een eendenkuiken, dat tegen wil en dank wordt geadopteerd door de grote bulldog Fiks, die net als zijn illustere voorganger Heer Bommel zijn eigen kracht niet kent.

In het eerste hoofdstuk rooft de kater Kwiek een eendenei. Terwijl hij wacht tot zijn ontbijt uit het ei komt, wordt hij overvallen door de hond Fiks, die als het ei uitkomt door het eendenkuiken voor zijn moeder gehouden wordt. Na veel geharrewar is Fiks bereid als adoptief vader op te treden.

In het tweede hoofdstuk wordt het kuiken ingepalmd door een kerkuilenpaar die zich als de ouders voordoen, maar er een maaltje aan willen hebben. Fiks heeft nog juist op tijd in de gaten dat er iets mis is en steekt er een stokje voor.

In het derde hoofdstuk gaat Fiks op zoek naar een opvoeder voor zijn zoon, wat op een fiasco uitloopt door toedoen van de oude Waakhond Van Os, een haan en de Vos Rap die uiteindelijk met het kuiken op de loop gaat.

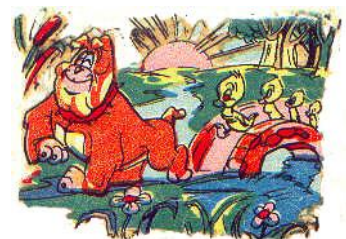
In het vierde hoofdstuk spoort Fiks de vos op, molesteert per ongeluk het hol van de familie vos en belandt met het kuiken in het water van een grote vijver.

Al zwemmend ontmoeten pleegvader en zoon de moedereend met de vijf andere kinderen. Als eindelijk duidelijk wordt dat Fiks de redder van het verloren kleintje is, biedt hij zich aan als vader van het hele stel.

Zo kan het gebeuren dat er één stadspark bestaat, waarin men een grote hond regelmatig ziet wandelen met zes eendenkuikens. En aan de mensen die zich daarover verbazen, vertelt de nachtegaal 's avonds dit verhaal.

Als die vertelt luisteren de uilen in de toren, de zwaan en de gans en al de andere dieren. De Vos Rap en z'n twee zonen zitten voor hun huis en schudden verbaasd hun koppen, terwijl in de verte de Waakhond Van Os en alle kippen hun oren dichthouden. Maar tussen het riet slapen de grote hond Fiks en de zes eendenkuikens die om hem heen liggen, rustig door. Alleen het kleinste kuiken schrikt soms even wakker. Dan scharrelt het slaapdronken tussen de voorpoten van Fiks, doet dan z'n ogen weer dicht en mompelt tevreden: „Oh, vader . . .”

BOLL03

De wedstrijd

De Wedstrijd. Tekening en tekst van studio Maarten Toonder – Amsterdam. Uitgave Bolletje eierbeschuit, Almelo. (maart 1954)

20 ongenummerde bladen inclusief titelblad met 100 afweekplaatjes om over te brengen op de tekstpagina's.

De informatie op de titelpagina bevat twee fouten: Maarten i.p.v. Marten en Tekening i.p.v. Tekeningen.

Kenmerken

Oblong (25 x 19,5 cm), geniet in een stijve koft met linnen rug. De achterzijde is blanco. Zoals de meeste uitgaven van de Toonder studio's is het ongesigneerd.

Het boekje is verdeeld in 5 hoofdstukken, beginnend met een geïllustreerde hoofdstuktitelpagina. De verhalen zijn gezet in twee kolommen. Op elke verhaalpagina is een tekening opgenomen in, naast of onder de tekstkolommen. Onderaan elke verhaalpagina zijn drie plaatjes geplaatst in een gedessineerde balk met plaatjeskaders en -nummers. Plaatje 1 staat op de titelpagina. In alle tekeningen en decoraties is een grijsgroene steunkleur gebruikt.

Inhoud

Dit plakboek is het vervolg op een leesboek dat Marten Toonder voor Bolletje maakte, *Plofhaasje en Slofhaasje*, met een bordspel waarop 8 van deze afweekplaatjes geplakt moesten worden. In het album "De Wedstrijd" wordt uitvoerig verteld hoe de twee haasjes die voor hun broer een boodschap moeten overbrengen verstrikt raken in een opstand die geen opstand is maar een hardloophwedstrijd, en die winnen. Op zijn Toonders worden in het eigenlijk simpele verhaal een groot aantal dierenkarakters geïntroduceerd, waarmee een aantal verhalen zouden kunnen worden, zoals de vos Kwiek, het wilde zwijn Rekel, de mol Fluweel en Kwast de eekhoorn. Maar deze fabelpopulatie heeft geen vervolg gekregen. In het volgende album is er bijvoorbeeld een kater genaamd Kwiek in plaats van Kwiek de vos.

De verhaallijn zit aardig in elkaar met als basis een doorlopende verwarring die van de wedstrijd een "circus" maakt, een "lunapark met vuurwerk" en tenslotte de "opstand". Leuk voor kinderen, al is het wat lastig om alle namen te onthouden.

„Wij hebben het gewonnen! Hoera!” riep Slofhaasje blij.

„Ik kan het bijna niet geloven!” zei Plofhaasje verlegen.

„En ik ook niet!” zei Jofel een beetje nijdig.

Ze praatten nog lang na door elkaar heen over opstanden en wedstrijden, terwijl Schuw, de wezel, zich steeds meer op zijn gemak begon te voelen onder de bescherming van Trotske. Een hij werd nog veel blijer toen Trotske tenslotte tegen hem zei: „Blijf jij voortaan maar bij me, hoor Schuw! Ik zal er wel voor zorgen, dat ze je niet weer met z'n allen opjagen! Ik heb wezels nooit aardig gevonden, maar jij bent een uitzondering.“

Nadat er op die manier zeker een uur verlopen was, strompelden er drie andere figuren naar de driesprong. Het waren Wiedewip en Kwiek, die allebei mank liepen en Rekel, die bij iedere stap die hij deed, zwaar kreunde. Iedereen werd stil toen ze in het zicht kwamen.

„Hm . . . wij zijn de eersten niet meer!” mompelde Wiedewip boos. „Wie heeft er eigenlijk gewonnen?”

„Die twee broertjes van je, Slofhaasje en Plofhaasje!” zei Kronkel, en direct daarna stak hij zijn lange tong tegen het drietal uit. „Dat is het toppunt!” gromde Rekel. „Ik zal ze op een keer eens een flinke trap verkopen!”

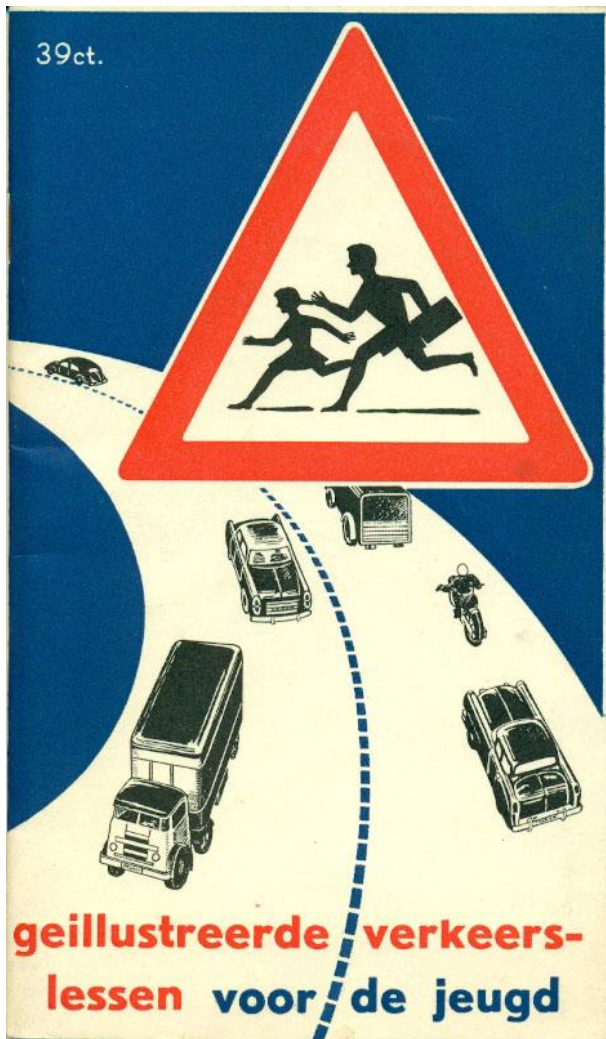

Rekel het everzwijn.

„Er was nogal wat aan, om de wedstrijd te winnen!” zei Kwiek spottend. „Een kunst!” „Het was zeker een kunst!” riep Trotske het hert. „Hiep, hiep, hoera, voor Slofhaasje en Plofhaasje!” Iedereen riep het haar na, ook zelfs Jofel het konijn en Schuw, de wezel.

Wiedewip, Kwiek en Rekel keerden nijdig om en strompelden het bis in, nagesist door Kronkel, de slang. Daarna vierden ze allemaal feest met de haasjes als middelpunt. Trotske en Schuw vlochten ieder een bloemenkrans en hingen die over de schouders van Plofhaasje en Slofhaasje. Een tenslotte kwam er aan het feest een einde, net als aan dit boekje.

BOLL04

Geïllustreerde verkeerslessen voor de jeugd

Geïllustreerde verkeerslessen voor de jeugd. Uitgave van BOLLETJE eierbeschuit, in samenwerking met het verbond voor Veilig Verkeer – Utrecht. (1956)

16 ongenummerde bladen inclusief voorwoord en 90 ronde plaatjes om in te plakken.

Het boekje was niet verkrijgbaar bij Bolletje, maar alleen in de bakkerswinkels en bij het bureau van het Verbond voor Veilig Verkeer.

Prijs: 39 cent

Kenmerken

Gekartonneerd boekje van circa 12 x 21 cm. Het stevige, licht ecru papier is van een goede kwaliteit die weinig verzuringsvlekjes vertoont.

Het boekje begint met een voorwoord door de directeur van het Verbond:

“Aan alle vaders en moeders

Aan alle jeugdverkeersopvoeders”

alsof hij wil aansluiten bij de versjes van Clinge Doorenbos, waarvan er een onderaan elke pagina is afgedrukt.

Na het blad met het voorwoord volgen 15 bladen met aan weerskanten drie grote cirkels waarin de plaatjes geplakt moesten worden. Daarbij is vergeten om plaatjesnummers in de cirkels te drukken.

Dezelfde afbeeldingen met dezelfde nummering zijn door Bolletje eerder verspreid als rechthoekige plaatjes met rode rand zonder tekstopdruk in het kader van een verkeersprijsvraag. Deze plaatjes werden ook op de scholen verspreid (zie de inleiding over Bolletje hiervoor). Bij de heruitgave als ronde plaatjes zijn de fouten die op de plaatjes worden uitgebeeld op de voorkant afgedrukt zoals omschreven door het verbond voor Veilig verkeer. De plaatjes zijn op de voorzijde in de afbeelding doorlopend genummerd 1 – 90.

De rond plaatjes werden aanvankelijk gedrukt met blanco gegomde achterkant, en als sluitzegel op de pakken beschuit geplakt. Dit leverde echter vaak verfrommelde plaatjes op en het papier was bovendien slecht bestand tegen afweken. Daarom werden ze al snel in de pakken beschuit verpakt. De nu ongegomde achterkant werd voorzien van een reclametekst over het “nieuwe VEILIG VERKEERSLESBOEKJE voor de jeugd”.

De wijze lessen van Clinge Doorenbos houden geen direct verband met de plaatjes op die pagina.

BOLL05

Vacantiealbum*Bolletje vacantie-album, (oktober 1957)*

16 ongenummerde bladen met 96 plaatjes om op te plakken, 3 op elke pagina.

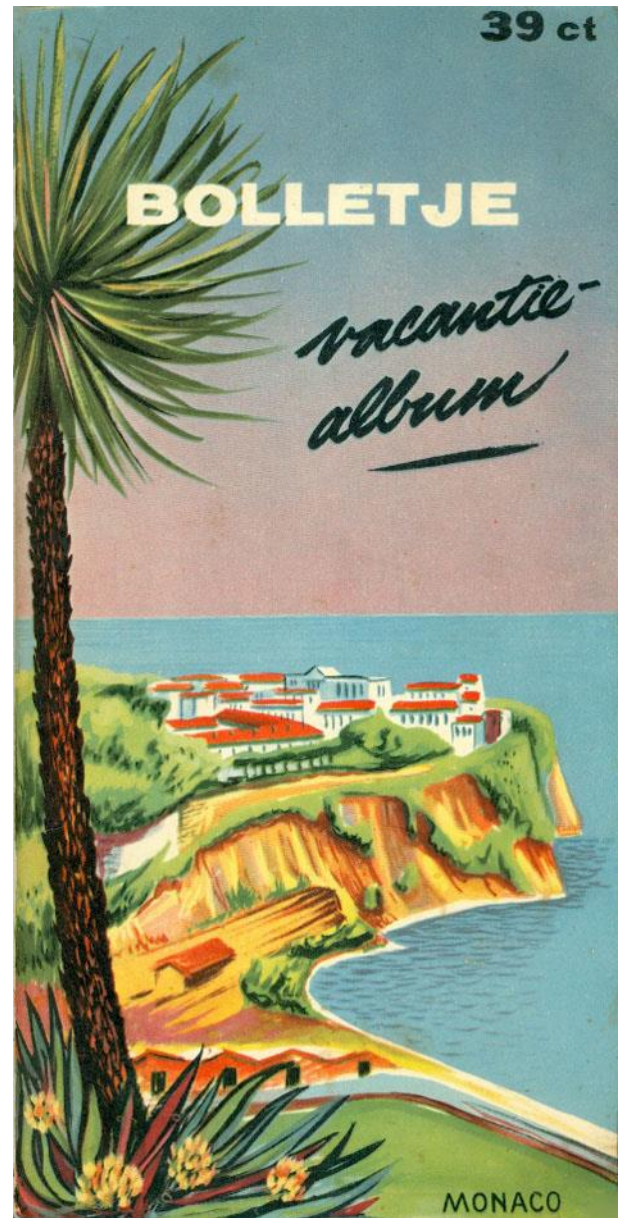
Prijs: 39 cent

Kenmerken

Gekartonneerd boekje van 12,8 x 25,8 cm. Het papier is iets gladder en dunner dan van het vorige album. Elke pagina heeft aan de rechterkant drie aaneengesloten kaders voor het inplakken van een plaatje, met links daarvan steeds een beknopte omschrijving. Verder bevat het boekje geen tekst. Rechts onder op de voorzijde staat MONACO. Dit leidt vaak tot het misverstand dat dit boekje aan Monaco gewijd zou zijn. Dit slaat echter alleen op de afbeelding op de voorkant. Zoals op de achterkant van het boekje vermeld is het gewijd aan 15 Europese "vakantielanden" inclusief het dwergstaatje Monaco. Bij die potentiële vakantiebestemmingen behoorden in die tijd niet de toenmalige Oostbloklanden, en Ierland, Finland en Turkije.

De geschilderde plaatjes van circa 80 mm in het vierkant inclusief witrand, zijn niet genummerd. In de afbeelding is de naam van de plek en het land (in de landstaal, m.u.v. Griekenland) opgenomen; aan de hand hiervan kon de plaats in het album opgezocht worden. De afbeeldingen zijn beurtelings vierkant en rond, met uitzondering van het tweede en derde plaatje die beide vierkant zijn.

Per land zijn opeenvolgend 4 tot 10 plaatjes opgenomen. De landen zijn achtereenvolgens: Monaco, Frankrijk (France), Italië (Italia), Spanje (Espagna), Portugal, Joegoslavië (Jugoslavija), Griekenland (Grèce), Oostenrijk (Osterreich), Zwitserland (Schweiz), Duitsland (Deutschland), België, Engeland (en Schotland, op de plaatjes aangeduid als Britain), Denemarken (Danmark), Zweden (Svenska) en Noorwegen (Norge).

Achterop het boekje staat, dat de plaatjes in de rollen beschuit verpakt waren. Dat is echter niet waar. De plaatjes waren gedrukt op de verpakking en moesten daar uitgeknipt worden, waarvoor boven en onder een belijning was aangegeven. Het dunne gladde papier van de beschuitverpakking is enigszins doorzichtig en is minder geschikt om te plakken met de gangbare plak op waterbasis, waardoor het resultaat vaak kreukelig is.

Het derde plaatje laat het beroemde casino van Monaco zien, in die tijd het enige legale casino in West-Europa.

Casino.

Een van de grootste speelbanken ter wereld. Hier werden – en worden nog steeds – in een weelderige, luxueuze omgeving fortuinen verspeeld en gewonnen aan de roulette-tafels.

